

Hörgársveit
Þelamerkurskóla
601 AKUREYRI

Garðabær, 13. desember 2023
Málsnúmer: 202311-0028
SS

Efni: Umsögn um skipulagslýsingu endurskoðunar Aðalskipulags Hörgársveitar 2012-2024.

Vísað er í tölvubréf frá sveitarstjórn Hörgársveitar, dags. 15. nóvember 2023 í gegnum Skipulagsgátt, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um skipulagslýsingu fyrir endurskoðun Aðalskipulags Hörgársveitar 2012-2024.

Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér skipulagslýsinguna og telur, með hliðsjón af hlutverki stofnunarinnar, að í henni komi fram það helst sem þarf að fjalla um í vinnu við endurskoðun aðalskipulagsins. Stofnunin vill á þessu stigi koma eftirfarandi ábendingum á framfæri:

Stefnumótun um verndun náttúru og sjálfbæra auðlindanýtingu er hefur áhrif á landnotkun af ýmsum toga er mikilvægur þáttur við undirbúning aðalskipulags. Ærið tilefni er fyrir sveitarfélagið að móta sér stefnu um verndun og endurheimt líffræðilegrar fjölbreytni og innleiða í áherslur aðalskipulagsins enda sveitarfélög með mikilvægt hlutverk (ekki síst með skipulagsskyldu sinni) við að vinna gegn hnignun líffræðilegrar fjölbreytni sem er ein stærsta umhverfisvá samtímans samhliða og í nánu sambandi við áhrif loftslagsbreytinga. Í drögum að nýrri landsskipulagsstefnu sem nú er í meðferð Alþingis er lögð mikil áhersla á líffræðilega fjölbreytni.

Almennt vill Náttúrufræðistofnun benda á að í lögum um náttúruvernd nr. 60/2013 er að finna ýmis ákvæði sem eru leiðbeinandi um hvernig ber að nálgast vernd náttúruminja (s.s. lífríkis, jarðminja og landslags). Náttúrufræðistofnun leggur áherslu á að í allri matsvinnu/skipulagsvinnu sé skoðað hvernig framkvæmdir/skipulag samræmast almennum markmiðum laganna sem koma fram í 1., 2. og 3. gr. þeirra, 1. gr. (Markmið laganna), 2. gr. (Verndarmarkmið fyrir vistgerðir, vistkerfi og tegundir) og 3. gr. (Verndarmarkmið fyrir jarðminjar, vatnasvæði, landslag og víðerni). Einnig þarf að skoða einstakar greinar sem geta átt við. Hér má t.d. nefna greinar 6. til 12. um meginreglur hvað varðar náttúru- og umhverfisvernd, 14. gr. um hlutverk náttúruverndarnefnda, kafla IV um almannarétt, útivist og umgengni, kafla IX um friðun vistkerfa, vistgerða og tegunda, 61. gr. um sérstaka vernd vistkerfa, jarðminja o.fl., 63. grein um framandi lífverur og svo auðvitað kafla XII um skipulagsgerð, framkvæmdir og fleira, greinar 68. til 73., þar sem komið er inn á gerð skipulagsáætlana, hönnun mannvirkja og ræktun. Við gerð skipulagsáætlana er mikilvægt að skoða áhrif skipulagsins eða hugsanlegra framkvæmda m.t.t. allra framangreindra lagagreina sem ýmist geta átt við eða ekki.

Náttúrufræðistofnun vill einnig benda á að finna má ýmsar upplýsingar um náttúru Íslands á heimasíðu stofnunarinnar www.ni.is þ.á.m. eftirfarandi gögn sem geta komið að notum:

- Fjölrit nr. 54, Vistgerðir á Íslandi, (http://utgafa.ni.is/fjolrit/Fjolrit_54.pdf) og kortasjá <http://ni.is/midlun/utgafa/kort/vistgerdakort>

- Fjölrit nr. 55, Mikilvæg fuglasvæði, (http://utgafa.ni.is/fjolrit/Fjolrit_55.pdf)
<http://ni.is/dyr/fuglar/mikilvaeg-fuglasvaedi>.

Eins og fram kemur eru í sveitarfélaginu friðlýst svæði og svæði á gildandi náttúruminjasrá (C-hluta). Mikilvægt er að tryggja að verndargildi svæðanna sé viðhaldið og meta þarf áhrif annarar landnotkunar og starfsemi á svæðin. Þar má t.d. nefna að aukin umsvif jarðhitavinnslu á Hjalteyri og nágrenni geta haft áhrif á virkni friðlýstra hverastrýta á botni Eyjafjarðar og þar með ógnað verndargildi þeirra.

Þá mætti horfa til þess að meta hvort tilefni er að styrkja verndun svæða á C-hluta eins og við á s.s. með friðlýsingum. Hörgárósar eru t.a.m. mikilvægt fuglasvæði í Eyjafirði. Þá finnast áhugaverðar jarðminjar s.s. framhlaup og jökulminjar og verðmætar landslagsheildir víða á fjallendum svæðum sem hafa hátt verndargildi.

Innan sveitarfélagsins er víða að finna náttúruminjar sem njóta verndar skv. 61. greinar laga nr. 60/2013 um sérstaka verndun, einkum votlendi og fossa. Huga þarf vandlega að skipulagi og framkvæmdum sem geta raskað þessum náttúrufrábærum.

Í sveitarfélaginu eru margir fundarstaðir sjaldgæfra plöntutegunda sem eru friðaðar skv. auglýsingu nr. 1385/2021 og/eða eru á valista. Við skipulagsáform við og í næsta nágrenni við fundarstaðina þarf að tryggja verndun þessara tegunda. Náttúrufræðistofnun er tilbúin til frekari ráðgjafar um þetta atriði, og hefur þegar rætt það á samráðsfundi við undirbúning skipulagslýsingarinnar.

Stefnt er að því að yfirfara stefnu í skógrækt og skilgreina ný skógræktarsvæði. Náttúrufræðistofnun vill leggja áherslu á að við skipulag nýrra svæða fyrir skógrækt sé metið vandlega áhrif á það umhverfi sem fyrir er, bæði með tilliti til gróðurfars en ekki síst búsvæða mófugla. Ísland ber alþjóðlega ábyrgð á nokkrum stofnum mófugla sem eru útbreiddir á landinu en dvelja í mólendi og votlendi og gjarnan á opnu landi. Þetta eru t.d. heiðlóa, jaðrakan, lóupræll, spói og stelkur. Rannsóknir hérlendis hafa sýnt að þessum tegundum er sumum að fækka og að þær almennt forðist nábyli við mannvirki s.s. sumarhús, vegi og aðra innviði sem og mikla skógrækt. Náttúrufræðistofnun telur afar mikilvægt að sveitarfélög séu meðvituð um þetta atriði og skoði hvernig við skipulag megi tryggja að ekki sé um of gengið á þessi búsvæði og að nægilega mörg og stór lítt snortin heppileg búsvæði séu til staðar. Í nýrri stefnu um landgræðslu og skógrækt, Land og líf, er meðal skilgreindra aðgerða að útbúa gæðaviðmið fyrir val á landi fyrir nýskógrækt þar sem m.a. á að taka tillit til áhrifa á fuglalíf og annað lífríkis. Mikilvægt verður að fylgja þeim viðmiðum þegar þau liggja fyrir. Stofnunin er tilbúin til frekari ráðgjafar um áhrif skipulags á mófugla sem varðar ekki einungis ákvarðanir um skógrækt heldur einnig stækkun þéttbýlis, frístundabyggðir, landbúnað, ferðaþjónustu o.fl.

Við ákvarðanatöku um legu línumannvirkja fyrir flutningskerfi rafmagns þarf að meta áhrif á náttúru, bæði rask á jarðminjar og gróður en einnig áflugshættu fyrir fugla. Við stefnumótun um efnistöku þarf að taka vandlega tillit til verndargildis jarðminja sem efnistakan getur haft áhrif á sem og ásýndaráhrif á landslag.

Náttúrufræðistofnun leggur áherslu á að allar ákvarðanir í mats- eða skipulagsvinnu byggji á sem bestum þekkingargrunni hvað varðar náttúrufar og að alltaf sé leitað leiða til að koma í veg fyrir neikvæð áhrif á náttúruna. Náttúrufræðistofnun áskilur sér rétt til að koma að frekari athugasemdum á síðari stigum málsins og er tilbúin til frekari ráðgjafar um einstök efnisatriði ef óskað er eftir því eins og fram hefur komið í umsögninni.

Virðingarfyllst,

A handwritten signature in black ink, reading "Snorri Sigurðsson". The script is cursive and fluid, with the first name "Snorri" and the last name "Sigurðsson" clearly distinguishable.

Snorri Sigurðsson
Sviðsstjóri náttúruverndarsviðs